

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 921/1, донетом на седници одржаној дана 09.04.2026., Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је Комисију за оцену докторске дисертације докторанда **Јоване Миловановић** под насловом „**Рецептивне академске језичке вештине на основним академским студијама на страном језику**”, урађену под менторским руковођењем др **Оливере Дурбабе**.

1.2. САСТАВ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Весна Крајишник**

Звање: **ванредни професор**

Ужа научна област: **Српски језик, предмет: Српски као страни језик**

Датум избора у звање: **31. 5. 2022.**

Установа на којој је запослен: **Филолошки факултет (Универзитет у Београду)**

2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Јелена Филиповић**

Звање: **редовни професор**

Ужа научна област: **Хиспанистика, предмет: Шпански језик**

Датум избора у звање: **22. 12. 2010.**

Установа на којој је запослен: **Филолошки факултет (Универзитет у Београду)**

3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме: **Ана Вујовић**

Звање: **редовни професор**

Ужа научна област: **Француски језик и књижевност**

Датум избора у звање: **18. 6. 2014.**

Установа на којој је запослен: **Факултет за образовање учитеља и васпитача (Универзитет у Београду)**

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) презиме:	Јована (Зоран) Миловановић
Датум и место рођења:	2. 11. 1993.
Наслов мастер рада:	Аутоматско упаривање двојезичних француско-српских корпуса / Évaluation de l'alignement automatique du bi-texte français-serbe : master LLC
Датум одбране мастер рада:	27. 9. 2018.
Установа где је одбрањен мастер рад:	Филолошки факултет (Универзитет у Београду)
Научна област из које је стечено академско звање мастера:	Језик (рачунарска лингвистика)

III СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Бошковић, Никола, Миловановић, Јована и Стојичић, Војкан. (2025). Употреба алата вештачке интелигенције у средњошколској настави. *Примењена лингвистика*, 26, 45–66. <https://doi.org/10.18485/primling.2025.26.3>
2. Дурбаба, Оливера, Стојичић, Војкан и Миловановић, Јована. (2024). Да ли се чујемо? Аудирање у настави српског као страног језика. *Језици и културе у времену и простору*, XI(3), 471-482.
3. Milovanović, Jovana & Pešić, Tara (2024). *Peer-to-peer Learning in Higher Education in Serbia: Experiences and Perspectives at PhD Studies*. *Savremeni tokovi u izučavanju jezika, književnosti i kulture*, 286-297. <https://doi.org/10.18485/stijkk.2023.1.ch16>
4. Stojičić, Vojkan & Milovanović, Jovana (2023). *How correct is Your Writing? Orthographic Error Analysis in Serbian as an L2*. *Srpski jezik: studije srpske i slovenske*, 29 (1), 567-581. <https://doi.org/10.18485/sj.2024.29.1.30>
5. Pešić, Tara & Milovanović, Jovana (eds). (2023). *Research is Back: Handbook on Academic Writing for Students of Humanities*. Belgrade: Produkcija Alumnija Filološkog fakulteta.
6. Milovanović, Jovana & Stojičić, Vojkan (2023). *Ortografske greške u nastavi srpskog kao stranog jezika*. *Srpski kao strani u teoriji i praksi V*, 147-160. <https://doi.org/10.18485/ssjtip.2023.5.ch12>
7. Milovanović, Jovana (2023). CROSS-LINGUISTIC INFLUENCE OF L2 ON COMPREHENSION OF L1 ACADEMIC VOCABULARY. *Philologia Mediana*, 15, 471-480. <https://doi.org/10.46630/phm.15.2023.33>
8. Milovanović, Jovana & Vučo, Julijana (2022). Uloga udžbeničkih rečnika u nastavi francuskog i italijanskog kao stranog jezika. *Primenjena lingvistika*, 23, 51-76. <https://doi.org/10.18485/primling.2022.23.4>

9. Milovanović, Jovana (2021). Akademski vokabular: da li su studenti (u)opšte obrazovani? O potrebi za uključivanjem akademskog vokabulara u kurikulume za srpski jezik u srednjoj školi i na univerzitetu. *Lipar*, 73, 203-216. <https://doi.org/10.46793/LIPAR73.203M>

10. Milovanović, Jovana (2021). Online Assessment in the Light of Covid-19-imposed Changes in Higher Education in Serbia. *Živi Jeizici*, 41(1), 145-160. <https://doi.org/10.18485/zivjez.2021.41.1.7>

11. Milovanović, Jovana (2018). Automatsko uparivanje na primeru dvojezičnog francusko-srpskog korpusa. *MELISSA - Museums, Ethics, Library and Information Science, Studies*, Vol. 17/1, 151-161. <https://doi.org/10.18485/melissa.2018.17.1.ch14>

IV НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Рецептивне академске језичке вештине на основним академским студијама на страном језику

V ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Предмет истраживања мср Јоване Миловановић јесу рецептивне академске језичке вештине, писане и усмене, у контексту српског као страног језика. У дисертацији кандидаткиња полазиште налази у франкофоној, англофоној, германофоној и домаћој литератури и пружа теоријски приказ појмова који се односе на академски језик, дискурс и вокабулар, као и академске језичке вештине. Такође, кандидаткиња представља преглед типова наставе који се организују за стране студенте у Центру за српски као страни језик Филолошког факултета Универзитета у Београду, с посебним освртом на пројекат Владе Републике Србије *Свет у Србији*. У практичном делу, приказује се студија случаја спроведена за потребе дисертације у којој се језичке вештине аудирања, читања и вођења бележака сагледавају с три аспекта: искустава страних студената, искустава предавача на универзитету с факултета које похађају страни студенти и сопственог посматрања контекста у коме се рецепција одвија. У истраживању се примењују квалитативне методе, првенствено полуструктурисани интервју и посматрање.

Циљ дисертације је да се прикаже теоријски оквир у примењеној лингвистици који се односи на наведене појмове академског језика и академских језичких вештина и да се представи припремна настава језика намењена страним студијама. Главни циљ дисертације јесте да се сакупе и прикажу искуства студената и предавача на првој години основних академских студија из перспективе српског као страног језика за универзитетске сврхе.

VI ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња у дисертацији полази од четири основне хипотезе:

1. У високом образовању, студенти који студирају на страном језику сусрећу се са облицима наставе (предавања, вежбе) који изискују специфичне језичке вештине које је могуће идентификовати, описати и дидактизовати;

2. Недовољно развијене језичке вештине и језички ниво могу представљати препреку у студирању и утицати на општи успех студента, будући да се тек развијањем академских језичких вештина поспешују разумевање предавања и вежби, али и разумевање задатака, што има утицај и на језичку продукцију при оцењивању;

3. На основу опсервације предавања и вежби и анализе добијених података, могуће је издвојити и описати низ рецептивних језичких вештина неопходних за студирање на страном језику;

4. Вођење бележака представља изузетно значајну језичку вештину у високом образовању која обједињује рецепцију и базичну продукцију.

У дисертацији ауторка емпиријски потврђује наведене хипотезе, пружајући увид у различита искуства студената и предавача која се односе на рецепцију и на језичке вештине аудирања, читања и вођења бележака у академском контексту.

VII КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мср Јоване Миловановић садржи 296 нумерисаних страница, од чега 163 странице чини централни део дисертације, а 123 прилози који обухватају транскрипте интервјуа са испитаницима. Списак литературе броји 148 јединица. Поред нумерисаних страница, ова дисертација у складу с важећом нормом садржи насловну страницу на српском, енглеском и руском језику, речи захвалности, сажетак на српском, енглеском и руском језику, садржај, биографију ауторке, као и Изјаву о ауторству, Изјаву о истоветности штампане и Изјаву о електронске верзије докторског рада.

Дисертација обухвата следећа поглавља: 1. *Увод*, 2. *Академски језик и академске вештине*, 3. *Академске језичке вештине и Заједнички европски оквир за живе језике*, 4. *Облици универзитетске наставе и приступи настави за академске сврхе*, 5. *Академске језичке вештине и потребе страних студената у Републици Србији*, 6. *Анализа структуре наставе на универзитету*, 7. *Настава српског језика за академске сврхе: перспективе за развој дидактичког материјала*, 8. *Закључак*, 9. *Литература*, 10. *Прилози*.

У првом поглављу су приказани резултати пилот-истраживања спроведеног са страним студентима у Србији, заснованог на њиховој самопроцени. Такође, ово поглавље излаже методе и узорак истраживања спроведеног за потребе докторске дисертације. Реч је о студији случаја која користи методе интервјуа и посматрања, а која је спроведена на девет факултета Универзитета у Београду, са 12 предавача и 39 стипендиста пројекта *Свет у Србији* из 29 земаља.

У другом поглављу кандидаткиња даје приказ академског језика и академских вештина из угла франкофоне, англофоне и германофоне литературе и представља различита поимања академског језика и дискурса, академског вокабулара и општих и специфичних језичких вештина у академском контексту.

Треће поглавље се бави рецептивним језичким вештинама (аудирањем, читањем и вештином вођења бележака), уз приказ поменутих вештина у *Заједничком европском оквиру за језике* и пратећим публикацијама. Анализирајући одлике различитих језичких вештина релевантних за рецепцију у академском контексту и контрастирајући их са документом *ЗЕОЈ*, у поглављу се истичу нивои у којима се први пут јављају академске језичке вештине (од Б1 нивоа навише).

Четврто поглавље посвећено је структури предавања и вежби као специфичним облицима универзитетске наставе. У поглављу се приказују својства предавања, као претежно монолошке форме наставе, и вежби, као интерактивније и дијалошке форме, уз анализу могућих пратећих наставних материјала. Такође, кандидаткиња пружа преглед различитих приступа језичкој настави намењеној страним студентима уз примере с немачких, аустријских, француских и франкофоних универзитета. У дисертацији је, према типу језичке подршке, настава намењена студентима подељена у четири категорије: припремна настава пре доласка у циљну земљу, припремна настава у циљној земљи пре почетка студија, припремна настава у циљној земљи током студија и самостални рад.

Пето поглавље илуструје структуру студената на Универзитету у Београду и приказује језичку припрему доступну студентима који намеравају да студирају на српском као страном језику. Овој групи студената припадају и стипендисти програма *Свет у Србији* Владе Републике Србије. Кандидаткиња приказује структуру студената који добијају стипендије у оквиру поменутог пројекта, као и њихов избор факултета. Такође, ово поглавље се бави и језичком

подршком коју страним студентима пружа Центар за српски као страни језик Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Шесто, централно, поглавље пружа анализу универзитетске наставе из перспективе предавача на универзитету, страних студената и ауторке као истраживача. На основу посматрања наставе на девет факултета, кандидаткиња описује како се настава реализује у виду предавања и практичне наставе, односно вежби, с посебном пажњом на саму форму наставе, интеракцију предавача и студената и лексику која се користи у академском контексту. У поглављу је приказана квалитативна анализа интервјуа спроведених са дванаест предавача са девет факултета из узорка, посвећених њиховим искуствима у раду са страним студентима. С друге стране, кандидаткиња приказује и анализу интервјуа с 39 студената, што представља најобимнији део истраживања. У овом делу се представљају студентска искуства с прве године студија на српском језику, која се првенствено односе на усмено и писано разумевање наставних материјала, универзитетске наставе и предавача, као и комуникацију између студената и предавача и евентуалне проблеме који се том приликом јављају.

У седмом поглављу кандидаткиња разматра неке могућности дидактизације аутентичног универзитетског материјала са циљем унапређења језичке припреме намењене страним студентима и ублажавања неких потешкоћа које су испитаници у истраживању наводили. У поглављу се образлажу и различите могућности израде наменског материјала за наставу језика за академске сврхе.

У завршном, осмом поглављу, приказана су закључна разматрања која пружају збир увида из свих претходних поглавља, уз истицање кључних сазнања. Поред рекапитулативног приказа истраживања, кандидаткиња у закључку контрастира полазне хипотезе и резултате истраживања, те кратко издваја теме вредне пажње за будућа истраживања у области академских језичких вештина у нас.

VIII ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Јоване Миловановић сажима теоријски преглед тема везаних за језик за академске сврхе уопште и практичног истраживачког, али и наставног рада у области српског као страног језика. Ова дисертација пружа преглед релевантних теоријских појмова из дате области, које ауторка на научно утемељен начин даље разматра и продубљује у практичном делу дисертације. Имајући у виду невелик број радова посвећених српском језику за академске сврхе, у домаћој лингвистици ова дисертација представља значајан допринос обради тема које су актуелне већ деценијама у неким европским земљама.

Захваљујући богатом опусу примера које ауторка издваја из франкофоних и германофоних говорних средина, али и примера из региона, овај рад даје исцрпан преглед приступа настави за академске сврхе, који има и теоријски и практичан значај пошто се наведени примери несумњиво могу применити у настави српског језика за академске сврхе. Такође, у теоријском смислу, у овој дисертацији се нуди темељан приказ предавања и вежби као основних облика универзитетске наставе, што може бити корисно другим истраживачима из различитих области које се баве високим образовањем. Ауторка истиче дистинктивну природу ове две врсте наставе, при чему је прва доминантно монолошка, док је друга интерактивнија, што према резултатима приказаног истраживања има незанемарљив утицај и на рецепцију. Ова дисертација пружа увид и у разноликост наставних материјала с којима се студенти суочавају, а с којима је важно благовремено студенте и упознати.

Такође, вреди поменути и темељну анализу припремне наставе српског језика за стране која у овој дисертацији сумира вишедеценијска искуства наставе језика коју нуди Центар за српски као страни језик Филолошког факултета Универзитета у Београду, с посебним освртом на пројекат *Свет у Србији*. Ова дисертација разматра и ниво језика потребан страним студентима, уз компаративну анализу постојеће литературе и *Заједничког европског* оквира и закључује да је потребно да студенти овладају нивоом Б2 (или вишим) како би имали довољно развијене језичке вештине за академске сврхе и били у стању да прате универзитетску наставу.

Свакако највећи допринос ове дисертације представља практични део истраживања из којег проистичу значајни увиди у вези са српским као страним језиком на универзитету. На основу изузетно богатог корпуса усмених полуструктурираних и потом транскрибованих интервјуа како са предавачима, тако и са студентима, ауторка доноси искуства актера образовног процеса које сагледава из различитих преспектива. Из ових искустава се очитују рекурентни проблеми с којима се страни студенти, али и њихови предавачи суочавају на првој години студија, а који су превасходно језичке природе. Ауторка истиче факторе као што су брзина говора, академски вокабулар и потешкоће у разумевању слова, посебно писане ћирилице, академски вокабулар, који се одликује како општим, тако и ускостручним лексемама, и употребу симбола у одређеним областима. Такође, како ауторка увиђа, усмена и писана рецепција које се одвијају на предавањима и вежбама изискују специфичне језичке вештине (вештине аудирања, читања, вођења бележака), али и различите компетенције, као што је социолингвистичка, као и психолошке факторе попут мотивације, организације времена и спремности за комуникацију са предавачима и студентима. Из овога је јасно уочљиво да је за сагледавање језика у академском контексту потребан широк спектар дисциплина и метода и да је пожељан интердисциплинарни приступ.

У овој дисертацији ауторка мапира честе проблеме, који могу надаље бити важан фактор у организацији наставе језика за будуће студенте, што дисертацији додаје компоненту практичну примену. Ова су искуства допуњена и њеним посматрањем наставе, које је утемељено како на претходно изложеним теоријским сазнањима, тако и на њеним личним искуствима у настави српског као страног језика на универзитету. Ови су увиди, дакле, вишеструко драгоцени за истраживаче и предаваче српског као страног језика.

Најзад, важан допринос ове дисертације чини и сам корпус који се налази у прилогу, а који може бити драгоцен извор материјала и за нова лингвистичка истраживања. Поред тога, ово истраживање може дати допринос развоју дидактичког материјала намењеног студентима, који тренутно није доступан нити предавачима, нити студентима, а могао би бити драгоцен у настави или учењу српског језика. Могућности дидактизације које кандидаткиња наводи мапирају потоње кораке који воде ка развоју тог материјала, што такође представља допринос овог истраживања који треба истаћи.

IX ПРОВЕРА ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду* и налаза у извештају из програма *iThenticate*, којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „**Рецептивне академске језичке вештине на основним академским студијама на страном језику**“ аутора **Јоване Миловановић**, констатовано је да утврђено подударње текста износи 4 %.

Овај степен подударности последица је цитирања и реферисања на изворе, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. општих места и података, као и претходно публикованих резултата истраживања саме кандидаткиње, што је у складу са Чланом 9. Правилника.

На основу изнетог, а у складу са ставом 2 Члана 8. *Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду*, извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

X ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

Комисија за оцену докторске дисертације констатује да је дисертација **„Рецептивне академске језичке вештине на основним академским студијама на страном језику“** кандидата **Јоване Миловановић** оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија стога предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом Извештај о оцени докторске дисертације под насловом **„Рецептивне академске језичке вештине на основним академским студијама на страном језику“**, коју је урадио кандидат **Јована Миловановић** под менторством др **Оливере Дурбабе** и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Весна Крајишник
председник Комисије
2. _____
др Јелена Филиповић
члан Комисије
3. _____
др Ана Вујовић
члан Комисије